

Varför saknar Båtmiljörådet och Kemikalieinspektionen helhetssyn på koppar i sjöar och hav?

Sedan Changeprojektet startades har det funnits ett kontinuerligt påstående att bottenfärger med godkända kopparbiocider skulle vara en stor orsak till miljöförstoring i våra hav. Det stämmer inte.

Svenska Kryssarklubben (SXX) och Svenska Båttunionen (SBU) har därför under 4 års tid låtit analysera biotillgänglig koppar i och utanför flera hamnar. Syftet har varit att mäta allt biotillgängligt koppar i vattnet – inte bara den lilla del som kommer från fritidsbåtar.

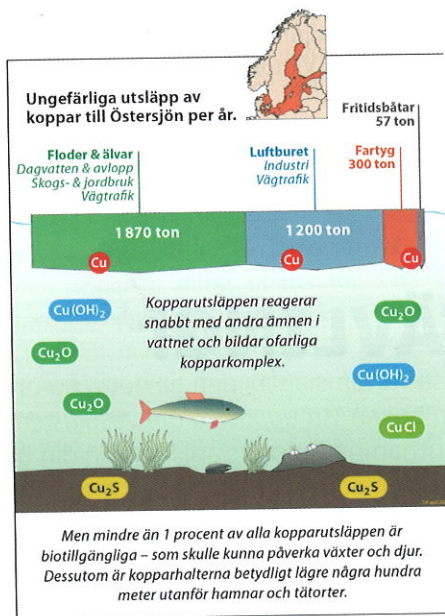
Vi har analyserat:

- 1 Dagvatten
- 2 Regnvatten
- 3 Vatten i 7 hamnar, vår och höst
- 4 Uppvirvling från starkt kontaminerade bottenar med höga halter av koppar, TBT m m
- 5 Vatten nära ytan på sjösatta båtskrov med nymålad biocidfärg
- 6 Vatten nära ytan på tryckimpregnerade stolpar i hamnar
- 7 Det fria vattnet utanför båthamnar

Den enkla slutsatsen är att ytterst få mätvärden överstiger gällande riktvärden och att bidraget från koppar i båtbottnfärger i havet är litet. Rapporten "Låga risker med kopparutsläpp i småbåtshamnar" är diarieförd hos Kemikalieinspektionen, Havs- och Vattenmyndigheten, Havsmiljöinstitutet samt Transportstyrelsen. Där har vi också visat att det är ytterst viktigt att förstå de komplicerade jämviktsreaktioner som sker vid all upplösning av kopparföreningar i havet. Den och övriga rapporter finns på SXXs hemsida (se faktaruta).

Var finns helhetssynen?

I Båtmiljörådet finns representanter från Transportstyrelsen, Kemikalieinspektionen samt Havs- och Vattenmyndigheten, dvs de myndigheter som borde kunna visa upp en helhetsbild av koppar i våra vatten. Men Båtmiljörådet har bara behandlat kopparbiocider i bottenfärger för fritidsbåtar – och inte tagit hänsyn till alla andra mycket större kopparutsläpp från trafik och industri, via atmosfären, dagvatten och älvar.

Till saken hör att samtliga kopparföreningar som hamnar i vattnet reagerar i regel på samma sätt. Givetvis beroende på vattnets sammansättning. Det krävs en del kunskap för att förstå de jämviktsreaktioner som sker, dessa är inte enkla på något sätt.

I helhetsperspektivet bör också beaktas att beväxning på båtar ökar bränsleförbrukning och därmed utsläpp till vatten och luft. Vidare ökar risk för införsel av invasionsarter med beväxning på båtbottnen.

SXX och SBU har även arrangerat ett kopparseminarium med landets ledande specialister på alla typer av kopparutsläpp. Där framkom bland annat att man måste förstå den process som startar så fort kopparföreningarna löses i vatten.

Varför har inte detta diskuterats i Båtmiljörådet? Studera gärna bilden och våra rapporter! Det finns enormt stora mängder kopparföreningar, förutom båtars bottenfärg, som hamnar i havet varje år.

Vem kontrollerar vad?

Kemikalieinspektionen kontrollerar bara färgers biocider (som har mycket kort halveringstid i vatten). Men industrin och alla transporter släpper också ut koppar enligt sina miljötillstånd – till både vatten och luft. Koppar från berggrunden via våra älvar får havet också ta hand om. Så vem

kontrollerar allt dagvatten? Det allra mesta går orenat ut i havet.

Myndigheterna anser att de alternativa metoderna mot påväxning, som båtvattar i sjön, fungerar väl. De kan möjligen fungera på mjuk påväxt – men de klarar inte havstulpanerna, som ökar bränsleförbrukningen mest.

Båtgåtare vill bidra

Givetvis kan och vill båtgåtare bidra till mindre miljöpåverkan. Inom SXX arbetar vi med att...

- 1 "Måla mindre" – ett SXX-projekt med goda resultat
- 2 Skapa ordning och reda på all hantering av båtar och material på land
- 3 Använda beprövad och testad teknik mot beväxning som passar båtgåtares båtliv där de utövar den
- 4 Propagera för att sjömackar ska erbjuda HVO100

...därför att en beväxt båtbottnen skapar mer luft- och vattenföreningar!

Det vore lämpligt att Båtmiljörådet arrangerar en seriös diskussion om de totala kopparutsläppens påverkan i sjöar och hav samt de fakta som presenterats av SBU och SXX.

Lennart Falck,
Ordförande i SXX:s Båttekniska nämnd

Några referenser

Samtliga rapporter finns på Västskretens hemsida. Använd sökord "Miljö Västskretsen".

Tillförlitlighet av XRF, 2022

Låga risker med kopparutsläpp i småbåtshamnar. Resultat av fyra års mätningar i vattnet, 2021

Risker med koppar och zink i samhälle och miljö – särskilt båtbottnfärg. Från ett heldags-symposium 2019.

Halter av biotillgänglig koppar och zink i småbåtshamnar, 2019

Halter av koppar och zink i två småbåtshamnar, 2018

Provtagningar i havet, 2017